
SANKT OLAV

St. Olav utkommer en gang ukentlig. — Abonnement både for Inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig, i Ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementpris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, — for utlandet tillegg av vedkommende lands avisporto. Opplagelser må være Ekspedisjonen i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. — Annonser må være Innsendt Innen mandag aften. — Manuskript Innen fredag aften.

INNHold: Hellig Olav. — Portiuncula. — Portiuncula-avladen. — Savonarolas mystiske tilfelle. — Biskop Buckx 50 år. — Erkebiskop Söderblom. — Pavens siste Rundskrivelse. — In memoriam. — En messe for freden. — Varia.

ST. OLAVS REDAKSJON, AKERSVEIEN 5 - OSLO - TELEFON 23743

RETT + OG + SANNHET

*Norges døtre,
Norges sønner
hylder dig med
sang og bønner:
Skjenk Guds Kirke
herlig høst
ved din forbønns
sterke røst.*

*La en fager
morgenrøde
lyse op hvor
nu er øde,
og med gyldne spir
mot sky
reis Guds
Kirkehus påny.*

Hellig Olav, maleri av Gosta af Geijerstam.

PORTIUNCULA

(2. august).

Forfengelighetens forfengelighet og alt er forfengelighet. Det er det eneste ord som døden makter å stamme. Men de rettferdige lever i evighet. Våre helgener er som fyrtårn der opplyser århundrene. Deres gjerninger overlever dem og forkynner deres navn fra slekt til slekt. Fremdeles, etter mere enn syv hundre år er den hl. Franciskus's navn på alles leber, og uttales det av millioner av menneskeleber med ærbødighet og takknemlighet. Hans navn nevnes med takknemlighet av den troende kristen, både katolikker og protestanter, på grunn av den store sociale reformasjon og den åndelige fornyelse hans optreden i en beveget tid har gitt støtet til, men særlig på grunn av hans edle menneskekjærlighet som lot ham glemme sig selv for bare å tenke på sin nestes evige lykke! Uadskillelig forblir hans navn forbundet med Portiunculas verdensberømte avlad.

*

I den yndige Spoleto-dal, ikke langt fra Assisi hvelver en mektig basilika sig over et lite tarvelig kapell som den hellige Franciskus en gang har gjenoppbygget. Det er et bilde på hele den kristne verdens takknemlighet. I dette lille uanselige kapell var det at serafen fra Assisi vedvarende opholdt sig — — —. «Helgenen — således forteller hans efterfølger, den serafiske Bonaventura — elsket dette sted over alle andre, for her begynte han i ydmykhet, her gikk han frem i alle dyder, her oppnådde han lykkelig sin fullendelse.»

Dette lille kapell som er innviet til «Vår kjære Frue», blev en verdensberømt helligdom ved den berømte Portiuncula-avlad som Franciskus oppnådde. I vesen er Portiuncula-avladen ikke forskjellig fra de andre avlader. Når vi allikevel taler om avladen, da berører vi en trossetning hvorom de mest tåpelige begreper er bragt i omløp, og vi vil derfor minne om hvad den er.

Avlad er en tilgivelse av *straffeskyld* som etter syndeskyldens og efter den evige straffs tilgivelse må utsones. «Det er» — sier Maistre — «ingen husfar som ikke har gitt en avlad, som ikke har skjenket tilgivelse til et straffverdige barn på grunn av et annet barns forbønn eller fortjenester hvorover han er blitt rost. Ingen fyrste har i sin regjeringstid ikke undertegnet avlader, mens han tilgav eller mildnet en eller annens fortjent straff på grunn av et familie-medlems eller andre slektningers forbønn.»

Kirken eier nu en rikelig skatt av Kristi uendelige fortjenester og helgenenes overflodige fyldestgjørelser. Har Kristus ikke gjort mer for oss enn nødvendig? Har mange helgener ikke skjenket Gud mer fyldestgjørelse enn nødvendig for å utsones sine timelige straffer. Det er en vedvarende vekselvirkning mellom den triumferende, den stridende og den lidende Kirke. Men hvem råder over Kirkens skatter? Hvem kan la de ovennevnte verkens fyldestgjørelse og kraft komme andre troende

til gode? Det er det synlige overhode av Kristi synlige Kirke på jorden. Og i det mål hvori de dertil befullmektiges av paven, kan også andre kirkelige øvrigheter råde over denne skatt og forlene avladen.

En *fullstendig* avlad eller en fullstendig tilgivelse av alle timelige straffer kan fortjenest flere ganger, i nogen tilfelle endog flere ganger om dagen, som f. eks. Portiuncula-avladen. Det må forstås således at den fullstendige avlad *en gang om dagen* kan fortjenest for personen selv, men videre også *for de avdøde, så ofte man vil*.

Nu kan man allikevel på samme dag på ny bli straffskyldig overfor Gud. Og derfor vil fullstendig avlad kanskje sjelden være oppnådd fullstendig den første og beste gang. Derfor er det rådelig å forsøke å fortjene slike avlader så ofte som mulig, gjerne mange ganger om dagen. Når den kristne i oppfyllelsen av forordnede betingelser vinner en avlad *for sig selv*, mottar han *absolutt sikkert* tilgivelse for straffeskyld. Tilgivelsen bekreftes i himmelen. Alt hvad Petrus her på jorden løser, skal også være løst i himmelen. Retten til å gi avlader er uten innskrenkning innesluttet i de ord: «Jeg vil gi dig himmerikes rikes nøkler.» Men ikke bare syndeskylden, men også straffeskylden forhindrer et menneske i å gå inn i himmerikes rike. Av Kristi og helgenenes overflodige fyldestgjørelsesskatt ofrer den hellige Kirke nu en del til Gud til vedkommende menneskes timelige straffers fyldestgjørelse enten helt eller delvis. Men aldri eftergis straffeskylden *for* syndeskylden er tilgitt, og denne tilgis aldri *uten* anger.

Hvad nu angår avladene for de avdøde, må vi bemerke at Kirken bare som *forbønn* kan tilvende disse avlader. Disse sjeler er jo unddratt dens rettsmakt. Allikevel byr Kirken sine skatter til den guddommelige rettferdighet med bønn om at Gud for Kristi og helgenenes fyldestgjørelses skyld helt eller delvis eftergir sjelene i renselsesstedet deres straff. Og vi tør anta at Gud velvillig hører denne Kirkens bønn.

*

Hvilken forskjell er der nu mellom Portiuncula-avladen og de andre avlader? Ikke bare at man lett kan oppfylle betingelsene, men også at den måte hvorpå Franciskus i Portiuncula-kapellet har fått denne avlad av Jesus Kristus selv, er *helt enestående og underbar*. Kjent er historien om hvorledes kjærlighetens seraf, nedsunket i nattlig bønn, blev begunstiget med et himmelsk syn av Jesus og Hans Moder, og hvorledes det blev tilstått ham å be om en nåde som syntes ham god. Brennende av sjeleiver tenker helgenen hverken på sig selv eller på sine medbrødre. Tørstende efter sjelens lykke ber han Jesus om den fullstendige tilgivelse for alle som med angerfullt hjerte vilde komme for å besøke denne helligdom til «Englenes Maria» og for der å be sine bønner. Og denne særlige, så helt Gud vel-

behagelige nåde blev beredvillig innvilget av Ham som i sitt jordiske liv spiste med synderne for å vinne deres sjeler.

Franciskus's bønn var kjærlighetens seraf verdig. Han opfylte Jesu guddommelige Hjertes kjæreste ønske. Kunde Kristi stedfortreder på jorden, pave Honorius III, vel gjøre annet enn å bekrefte denne nåde som var gitt av himmelen selv.

*

De talløse nådegaver som er opnådd i denne privilegerte helligdom, fikk Franciskus til å befale sine brødre: «Forlat aldri denne helligdom. Driver man eder bort fra den ene dør, treng da straks inn igjen av en annen, for dette sted er hellig og Guds hus fremfor noget. Her er vi vokset op under den Allerhøyestes nådeblick. Her har Han oplyst vår forstand med den guddommelige visdoms lys og antendt i våre hjerter sin guddommelige kjærlighets ild. Den som kneler gudfryktig her, skal finne bønnehørelse.

Sannelig, Gud har bevist at denne avlad er Hans verk. Imtil nu var slik en avlad ukjent. Bare den som gikk med på korstog eller valfartet til Rom og Jerusalem mottok fullstendig tilgivelse av alle timelige straffer. I denne tid var slike gjerninger på grunn av de dertil knyttede farer heltedige dyder. Var en avlat utskrevet, da blev stedse blandt andre botsgjerninger også en almisse stillet som forpliktet betingelse. Og se, Franciskus får for alle og for alltid en fullstendig avlad og uten forpliktelse om nogen almisse. Måtte en gnist av hans kjærlighetsild også gjennomgløde våre hjerter og opfylle oss med iver for vår egen salighet og nestens sjelelykke.

La oss forsøke i opriktig botsånd og ved hjertets sanne anger å fortjene denne avlad for oss selv. Men la oss heller ikke glemme våre kjære avdøde.

Tønsberg.

Fr. L. v. E.,
Mindrebrosder.

Portiuncula-avladen.

Ifølge dekretum av det «Hellige Poenitentiari» fra 10. juli 1924 (A. A. S. XVI, s. 345—347) kan Portiuncula-avladen fortjenes i alle kirker og offentlige kapeller som tilhører Franciskanerne, Capucinerne, Conventualerne, Klarisserne, Brødrene og Søstrene av den Tredje Orden med høitidelige løfter (vota solemnica) og alle religiøse kongregasjoner med enkle løfter (vota simplicia) som lever efter den Tredje Ordens Regel og de som rettmessig er tilknyttet til St. Franciskus's Orden; likeledes i disse kirker og offentlige kapeller som er eiendom av en franciskansk sækular tredje orden (sml. Resp. S. Officium d. 8. juni 1916 ad I). Videre kan tertiarene (ikke alle troende) fortjene denne avlad i alle kirker og offentlige kapeller hvor en tredje orden er opprettet (sml. ibid. ad II) eller, hvor der ikke finnes en av de ovennevnte kirker eller kapeller, i deres sognekirker (Summarium Indulgent. T. O. cap. V no. 6).

Dagen hvorpå Portiuncula-avladen kan fortjenes er den 2. august, d. v. s. fra 1. august kl. 12 middag til og med 2. august kl. 12 midnatt.

Ikke alene biskopen, men også sogneprestene eller rektorene ved disse kirker og kapeller — når biskopen ikke av alvorlige grunner skulde bestemme noget annet — kan anvise den næste søndag som følger efter den 2. august — når ikke den 2. august selv faller på en søndag.

Der er også foreskrevet særlige høitideligheter og offentlige bønner. Men avladenes gyldighet avhenger ikke av disse høitideligheter (sml. A. A. S. XVI, s. 345—347).

Betingelsene for å fortjene denne avlad er følgende:

- 1) Skriftemål og kommunion (efter c. 931).
- 2) For hver avlad fordres et nytt kirkebesøk, d. v. s. efter de foreskrevne bønner må man forlate kirken, når man igjen vil fortjene en ny avlad.
- 3) Ved hvert kirkebesøk må der bes de foreskrevne bønner — i pavens mening —: 6 ganger «Fader vår», og 6 ganger «Hil Dig» og 6 ganger «Ære være Faderen» (sml. can. 934 § 1).

Tønsberg.

Fr. L. v. E. O. F. M.

Savonarolas mystiske tilfelle.

Av J. THEEUWES.

III.

Nettop på den tid da Savonarola i profetisk henrykkelse holdt på med å true pave Alexander VI. med Guds verste straffedommer og hevn, rykket den franske konge Charles VIII. frem mot Italia og Florence. For Savonarola, som etterhvert var blitt vant med plutselige velsignelser over sitt arbeide, var der ingen tvil om, at den franske konges fremrykning var en autentisk Guds tilskikkelse, ja at Charles med sin hær måtte ansees som et redskap i Forsynets hånd for å rense både Italia og Kirken. Hans profetier gikk i oppfyllelse! Piero dei Medici, Lorenzos til intet godt duende sønn, var allerede flyktet fra byen for aldri mere å vende

tilbake. Da Lorenzo en gang hadde truet Savonarola med landsforvisning, hadde prioren ganske rolig forsikret Il Magnifico, «at han, Savonarola, skjønt en fremmed, vilde forbli i byen, men at Lorenzo, skjønt byens første borger, skulde måtte fortrekke.»

Ved den håndgripelige oppfyllelse av alle disse profetier vokste hans popularitet i de allerede i forveien oppskakede gemytter sig enda større. Forherdede syndere omvendte sig, utdelte sitt gods blandt de fattige, gjorde offentlig bot, gikk i kloster. San Marco selv måtte utvides. Innen nogen få år var munkenes antall steget fra 60 til 250, hvoriblandt sønner av de første familier: kunstnere, lærde og statsmenn. Gad vite hvad der

foregikk i Savonarolas indre, da tre brødre til Strozzi-signorinaen kom og meldte sig til optagelse i dominikanerordenen! I hvert fall, Savonarola avviste dem ikke! Byen hadde fått et nyt ansikt og et nytt hjerte. Billeder, hedenske malerier, statuer, bøker, kortspill, pryderier, odører, falske hårfletter, alt sleptes i hop og brendtes på byplassen under Savonarolas ledelse og San Marcos klokkeringning: *Bruciamiento delle Vannita!* Jeg har ikke stor lyst til å plædere Savonarola fri for puritanisme i dette stykke, og kunsten har i hvert fall lidt uerstattelige tap ved dette fyrverkeri. Han var vel kommet til i kampens hete og praksis å glemme sin St. Thomas en stund! Systemet utartet snart i spionering og angiveri og reaksjonen gjorde heldigvis snart ende på det.

Savonarolas innflytelse og anseelse var nu blitt almindelige i byen og langt ut over den. Nu da franskmennene stod foran porten, ventet Signoriaen (bystyret) sig alt av ham. Etter dens henstilling tok Savonarola del i deputasjonen som skulde by den franske konge Charles med Guds straffer — som han nu vel litt sterkt trodde stod fullt til hans disposisjon — om han med en finger turde røre florentinernes gods og eiendeler. Charles lofte alt det Savonarola forlangte. Den beroligede befolkning mottok ham ærbødig, skjønt de var saktens litt forbauset over, at denne lille vanskapte mann med sitt tykke hvite hode og sine pipesfilkeben skulde nyte nogen særlig interesse hos Forsynet. Allerede den følgende morgen forlot han på Savonarolas bønn byen. Opmarsjen gjaldt det øvrige Italia og Rom i særdeleshet.

Her var det Alexander VI. Borgia som satt og skalv på den apostoliske stol. Ti foruten det, at Borgia var en fremmed (en Marano som italienerne pleiet å skjelde spanjolene ut for), hadde hans dødsfiende, kardinal Giuliano della Rovere, som, forbitret over Alexanders simonistiske valg, var utvandret til Frankrike, benyttet anledningen til hos kong Charles på det kraftigste å klandre både det siste konklavs auksjonering og Yppersteprestens forargelige opførsel, som forøvrig var tilstrekkelig på tale hele kristenheten over. Det turde sies offentlig at han ingen lovlig pave var, noget som han selv også var redd for under tiden. Della Rovere hadde appellert til et koncilium for å revidere valget. Charles VIII. hadde allerede fått redigert avsettelsesdekretet ved Pariser-universitetet. Og botsprofeten i Florence hugget med fordoblet iver inn på våre «prelatuzzi» (dårlige prelater). Han opmuntret den franske konge i hans planer og kalte ham «Herrens Sverd» og «Kristenhetens Barber».

I sin redsel sluttet Alexander et forbund eller liga med de viktigste byer i Italia som følte sig truet. Florence vilde helst holde sig utenfor, men paven vilde selvfølgelig ha det innenfor ligaen, for å berøve Charles for hans støttepunkt i Arnobyen. Alexander, spanjolen, i forbund med de italienske byer mot Savonarola, italieneren, i forbund med franskmennene, det kunde rent diplomatisk sett, gå op i op, men Savonarola begynte også å få fiender i eget hus. Det var tre partier:

Frateschi (eller *Piagnoni*, et skjelsord som betyr så meget som hengehoder), som med Savonarola vilde et demokratisk styre; *Arrabbiati* (de rasende) som bestod hovedsakelig av de adelige, de siktet frem for alt til, etter Medicernes forsvinnen, å dele de feteste stillinger sig imellem; og *Bigi* (de grå, på grunn av deres obscure fremgangsmåter), de var et mellemparti som på den ene side vilde ha Medicerne tilbake, og på den annen side var heftig på kant med prior Savonarola som blandet sig i bypolitikken. Kunde nu bare Savonarola fjernes, vilde hans parti (*Frateschi*) snart falle sammen, Medicerne eller i alle fall adelen kunde ta makten, Florence vilde tiltre ligaen og hele Italia vilde stå samlet mot den franske konge, som fremdeles var et skrekensbilde for Alexander VI.

Etter mange forgjeves forsøk på å få Savonarola utenfor florentinsk område, var der intet hensiktsmessigere middel igjen enn å ekskommunisere ham. Ekskommunikasjonen blev den gang ofte utferdiget for latterlig små forgæelser, den kostet firti lire, sa Savonarola. Historikeren L. Pastor, som ikke er videre Savonarola-vennlig, bekrefter dette. Tar man nu i betraktning Savonarolas mange fiender utenfor — kongen av Neapel, hvis krone stod på spill; Lodovico Moro av Milano som holdt med sin bror kardinal Ascanio Sforza, den viktigste medvirker i Alexanders valg; de bortjagede Medici; den forbitrede og imidlertid til ordensgeneral forfremmede Augustiner Mariano da Gennezano, der som predikant i Florence hadde måttet fire flagg for Savonarolas popularitet; hans egen general, Venetianen Gioacchino Torriani, som av redsel for Alexander og av nasjonalistisk forutinntatthet mot Florence ikke var mann nok til å si ett ord til forsvar for sin stadig verre svertede ordenssønn — og dernæst hans forfølgere innenfor Florence, som sendte løgn på løgn til Rom om hvad han nu igjen hadde plappret ut med mot kurien; når man tilslutt tar med i betraktning de virkelige, puritansk farvede eksesser, som hadde funnet sted i Florence, så er det lett å skjønne at Savonarolas chance for å slippe ekskommunikasjonen ikke var synderlig stor. Ennvidere nektet han — av alvorlige og opriktige samvittighetsgrunner forøvrig — å adlyde pavens befaling, da denne vilde ha San Marco forbundet med den ny-oprettede Toskansk-romerske ordensprovis. Den 13. mai 1497 erklærte Alexander VI. Savonarola ekskommunisert. —

Her begynner Savonarolas tilfelle først for alvor å bli mystisk. Han underkastet sig nemlig ikke, men satte sig offentlig op mot paven. *Kan historien frifinne Savonarola for det?* Spørsmålet er av den største viktighet, så vi må undersøke det nærmere. Det er ikke så ganske enkelt som nogen har ment:

På den ene side er det dem, som sier: «En katolikk som blir ekskommunisert, har å underkaste sig den legitime autoritet og dermed punktum». De behandler saken vel overfladisk og enkelt! Selv *in abstracto* er nemlig denne påstand ikke helt sann. Der *kan* nemlig tenkes tilfeller, hvori det, enten det så er på basis av en villfarende eller en riktig samvittighetsbevissthet, kan være ikke bare tillatt, men til og med kan være

plikt *ikke* å underkaste sig, siden ekskommunikasjoner ikke faller under dogmet om Pavens ufeilbarhet, så det ikke *à priori* er utelukket, at Paven befaler noget som er i strid med en høyere lov. Om slike tilfelle idag er så godt som helt imaginære og utelukket, så er det dermed ikke sagt, at de i alle tider har vært så i like måte. Paulus så sig engang forpliktet til i et disiplinært anliggende å motstå Petrus åpenlyst, og eksemplene kan lett forfleres. Men ennu mindre er man berettiget til uten videre å overføre denne abstrakte these til Savonarolas konkrete tilfelle.

På den annen side er det dem som sier, at Savonarolas intensitet i og for sig er tilstrekkelig til å rettferdiggjøre ham. De mener at et sterkt liv rettferdiggjør sig selv. Hans eksuberante indre vitalitet skulde for Savonarola vært mere enn nok til å kunne se bort fra enhver objektiv og normmessig samvittighetsdom. Men bortsett fra prinsippets indre mangelfullhet som offer livets totalitet og finalitet for dets beste øieblikkes henrykkelser, er det i rak strid med all historisks sans å anlegge en tyvende århundres feilaktig betraktningssmåte som norm for et faktum fra det femtende århundre. Savonarola selv vil ha forkastet dette prinsipp.

I siste rekke er spørsmålet ikke om Savonarola på en eller annen måte kan rettferdiggjøres, det er det bare Gud som vet, og det hører i siste instans ikke historien til, et helt og holdent subjektivt anliggende som dette er. Spørsmålet er om Savonarola selv, historisk sett, kan ha hatt tilstrekkelige objektive grunner til å avsi denne subjektivt rettferdiggjørende samvittighetsdom. Ikke så meget altså: hvad sa hans samvittighet? men snarere: hvad var denne hans samvittighetsstemme verd? Og da mener vi å kunne si at historien bør frikjenne ham. Vi kan her kun nevne nogen få av de grunner som denne frikjennelsesdom kan støtte sig til, og det kun i ytterst kortfattet form.

1) Han har presumpsjonen for sig. Også L. Pastor kaller prioren «tadellos sittenrein». Hans motstandere har presumpsjonen avgjort imot sig.

2) Han var en dyktig teolog og jurist. Han kunde påberope sig mange store datidens teologer for den opfatning, at Paven ikke bare kan ta feil i sine ekskommunikasjoner, men at der også kan være tilfeller hvori man er berettiget til «ikke å gjøre hvad han befaler og til å forhindre at hans vilje utføres, f. eks. hvis det skulde føre til sjelenes eller Kirkens ruin».*)

I sitt brev «Om den bedrageriske Banlysning» skriver Savonarola:

«La de vankelmødige ikke bli forskrekket, ti denne banlysning er hverken for Gud eller mennesker gyldig, fordi de grunner og beskyldninger den hviler på er falskelig uttenkt av våre fiender. Jeg har alltid underkastet mig og underkaster mig fremdeles Kirkens dom og aldri vil jeg komme til kort i min plikt til lydighet. Men man er ikke forpliktet til lydighet, når det gjelder befalinger, som er i strid med Herrens kjærlighet og

lov, for i dette tilfelle er vår øvrighet ingen Guds stedfortreder.»

Denne opfatning er i samklang med datidens teologer likesom forøvrig også med nutidens. Spørres det om denne almindelige regel kunde gjøres gjeldende for hans spesielle tilfelle, så er det formodentlig Savonarola alene som vilde kunne svare på det. De argumenter som følger henede viser i hvert fall at der var meget å si for det svar han faktisk gav.

3) Han visste med sikkerhet at det var løgn og bakvaskelse hos Paven som hadde fremkalt ekskommunikasjonen. Og da hans motstanderes intriger ingen hemmelighet var for nogen, mente han at han heller ikke på grunn av offentlig forargelse var bundet til utvortes underkastelse. Også dette er moral-teologisk forsvarlig, skjönt jeg ikke vilde anbefale hans eksempel til eventuell efterfølgelse.

4) I sin overbevisning om at straffen var ugyldig fordi den var i strid med den guddommelige kjærlighet og vitterligvis bygget på falske grunner, blev han bestyrkt ved det faktum, at Paven selv ikke fullt to måneder efter ekskommunikasjonen uttalte sin beklagelse over å ha utsendt brevet og sa at publikasjonen var gått utenom ham. Hans gjentagne forsøk på å tilbakekalle dommen, blev gang på gang forhindret av Savonarolas politiske fiender i Florence.

Kardinal Piccolomini tilbød ham sin hjelp for å få straffen ophevet, mot 5000 scudi i en florentinsk bank!

5) Nogen historikere mener, at Savonarola ikke betraktet Alexander Borgia som rettmessig pave på grunn av det simoni som forekom ved hans valg. Hvis denne mening er riktig, forklarer det alt. Den fremheves av alvorlige historikere og derfor nevner jeg den her, men personlig er jeg ikke av denne opfatning, og jeg vil si hvorfor. Det kaster samtidig noget lys på Savonarolas såkalte appell til et koncilium, som vi vil omtale i vår følgende artikkel.

De historikere som mener, at Savonarola ikke betraktet Alexander som rettmessig pave på grunn av det simoni som var forekommet ved hans valg, bygger hovedsakelig på Savonarolas hemmelige korrespondanse med Charles VIII. og andre fyrster. I ett av disse brev skriver han bl. a.:

«Jeg forsikrer Dem *in verbo Domini*, at denne Alexander ikke er pave og ikke kan betraktes som sådan. For uten å tale om hans skrekkelige synder av simoni ved hvilken han har kjøpt sig pavestolen og selger kirkelige embeder til den høiest bydende, uten å tale om hans mange andre renommerte laster, erklærer jeg, at han ingen kristen er og ikke tror på Gud og at han er fullt ut vantrende.»

Sett at Savonarola hadde kunnet føre bevis for denne sin beskyldning mot Alexander VI. — hvad der, bortsett ennu fra den indre vanskelighet, hvad den siste anklage angår, er lite sannsynlig; sett endog, at Savonarola uten tilstrekkelig bevismateriale i det minste subjektivt var overbevist om beskyldningens sannhet, hvordan skal man så forklare, at han i andre publikasjoner og særlig i hans brever til Alexander selv later til å anerkjenne ham som rettmessig pave? Sett enn-

*) Bellarminus «De romano Pontifice» Lib. II, cap. XXIX.

videre at Borgias valg virkelig hadde vært urettmessig eller i det minste av Savonarola mentes å ha vært så, så var han dog alt for god teolog for ikke å vite at Kirkens akseptasjon hadde utfyllt mangelen ved valget. Og hvad angikk Alexanders forargelser, så visste han så godt som nogen, at personlige synder ikke tilintetgjør den en gang mottatte åndelige fullmakt. Begge deler vilde det ikke være vanskelig å bevise fra Savonarolas egne skrifter. Hvad så? Å akseptere som autentisk Savonarolas «hemmelige korrespondanse», hvori han sier at han ikke anerkjenner Alexander som rettmessig pave, det løser riktignok hele vanskeligheten ved det at han ikke underkastet sig ekskommunikasjonen, men det medfører på den annen side den nye og betydelig større vanskelighet det er å måtte anta at en mann av Savonarolas hellighet, opriktighet og usvikelige mot skulde ha vært en smålig og selvisk dobbelt-spiller, som først kom til å bli klar over Alexanders paveembedes urettmessighet efter at han hadde fått føle dets dom.

Jeg kan derfor ikke anta, at Savonarola ikke skulde ha anerkjent Alexander som rettmessig pave, all den stund han var akseptert som sådan også av Savonarola selv. Jeg holder snarere til den opfatning, at kildene for «den hemmelige korrespondanse» er forfalsket.

Er det ikke grunn til å tvile på disse breves ekthet? Mange av dem er ikke mere enn skisser og notater. Hvad var hans fiender ikke istand til? Hvad var de ikke istand til for å rettfærdiggjøre sig selv, da de fant sig stående i skyggen av Savonarolas bål? Intet middel har de veket tilbake for, mens han levde, hvor meget mindre behøvet de å frykte for de falske breves middel, da han var død? Og da de trengte ny dekning for denne nye ugjerning! Efter Charles tvil i «Il vero Savonarola» og efter Oliviers undersøkelser, som kaller hele historien om brevene for «et miserabelt påfund», tvinger rettfærdigheten oss til i det minste å holde for øie hypotesen om de falske brev.

(Fortsettes).

Biskop Buckx 50 år.

Finlands apostoliske Vikar, hans høiærværdighet biskop dr. Buckx, som nylig feiret sitt 25-årige prestejubileum, fyller 50 år 6. august.

Biskopen, som er født i Limburg, trådte efter avsluttet studenteksamen inn i Jesu Hjerter prestenes ordenssamfund. Han studerte ved universitetet i Louvain og siden i Rom, hvor han tok doktorgraden i teologi. Like efter sin prestevielse blev han sendt til Finland. Forholdene var meget vanskelige under det russiske styre; religionsfriheten eksisterte kun på papiret. Efter mange gjenvordigheter — bl. a. blev pater Buckx fire gan-

ger utvist av landet — forla Jesu Hjerter prestene i 1910 sin virksomhet til Sverige. Efter å ha vært sogneprest i Gäfle i flere år blev pater Buckx kalt tilbake til Holland, hvor han blev betrodd viktige stillinger i sin kongregasjon. I 1919 valgtes han til leder for den hollandske provins.

I 1920 — efter den finske frihetskamp — blev Finlands apostoliske vikariat opprettet og pater Buckx utnevntes til apostolisk administrator. I 1923 blev han utnevnt til apostolisk vikar og titulærbiskop av Doliche; i august samme år blev han konsakrert biskop i Helsingfors av kardinal van Rossum.

I de ti år Mgr. Buckx har vært Kirkens leder i Finland har han sammen med sine fem prester utført et grunnleggende og betydningsfullt arbeide. Det er kommet flere bøker på finsk, det utkommer et katolsk månedsblad og nye skoler er blitt opprettet.

«St. Olav» sender vårt nabolands høit ansette og avholdte biskop sin ærbødlige lykkønsning.

Erkebiskop Söderblom.

I «Germania» har jesuiterpater *Max Pribilla* skrevet et minneord over den avdøde svenske erkebiskop. Pateren dveler især ved Söderbloms arbeide for å knytte de ved krigen adskilte kristne nærmere sammen. «Med forbausende dristighet og utholdenhet gav han sig fra det lille, nøytrale Sverige ikast med den oppgave atter å sammenknytte mellom kristne i de forskjellige land de bånd, som krigen hadde sønderrevet og med å overføre kristne grunnsetninger til folkenes liv. Den ledende tanke i denne virksomhet hadde utvilsomt sitt utspring i Evangeliets kilde; også pave Benedikt XV lovpriste denne virksomhet. Først senere da kirkelige enhetsbestrebelse ble skjøvet mere i forgrunnen, fant Rom det påkrevet av dogmatiske grunner å trekke op en tydelig skillelinje.

På verdenskonferansen i Stockholm (1925) blev det fattet resolusjoner, som måtte få tilslutning fra katolsk hold: fordømmelse av chauvinisme og nasjonalistiske overdrivelser, resolusjoner om arbeide for fred mellom folkene.

Når Söderblom i 1930 blev tildelt Nobels fredspris for sin innsatts for freden, må denne utmerkelse betraktes som helt igjennem fortjent.»

Pater Pribilla finner det vanskeligere å bedømme *teologen* Söderblom. Han påpeker hvorledes Söderbloms synsmåter var preget av hans evolusjonistiske innstilling og av en viss uvilje mot faste, klare dogmer og minner om at hans teologiske standpunkter ofte vakte misnøie også i protestantiske kretser i Sverige.

Om Söderbloms front mot Rom sier pateren: «Ved en rettfærdig bedømmelse av Söderbloms skarpe ord mot «det romerske system», må man ta i betraktning hvor fjernt fra Rom hans utgangspunkt og forutsetninger stillet ham. Når man erindrer at i Sverige det blotte ord «katolsk» vekker uvilje, så må man innrømme at Söderblom dog evnet å frigjøre sig for en del fordommer og å anerkjenne religiøse verdier i katolisismen. Men han var og blev en bevisst protestant, som sikkert med mindre smerte så en av sine teologer gå over til bolsjevismen enn til katolisismen.»

Efter å ha omtalt erkebiskop Söderbloms hjelp til Tyskland i nødens dager, avsluttes nekrologen med disse ord:

«Erkebiskop Söderblom hører til den klasse av sjeldne mennesker, hvis oppgave det er ved livskraft, dristighet og utholdenhet å sette ideer og krefter i bevegelse. Han har også delt slike menneskers skjebne. Det

er lett å påpeke villfarelser og feilgrep hos ham, og det er derfor ikke underlig at han møtte megen skarp, ofte saklig, men ofte også smålig kritikk. Men også motstandere av hans teologiske anskuelser må anedkjenne at hans ånd og vilje siktet mot høiere mål og at han har viet sig til tjeneste for sine religiøse og sociale ideer. Requiescat in pace.»

Pavens siste Rundskrivelse kommentert i „The Economist“.

Det kjente engelske blad «The Economist» har i en ledende artikkel bragt en meget forståelsesfull vurdering av Pavens Rundskrivelse om Fascismen og den Katolske Aksjon.

Artikkelen fremhever at den pågående konflikt ikke bare kan anskues som en strid om makt mellom to sterke personligheter eller som et ledd i den gamle strid mellom Vatikanet og Italia. Konflikten har en valplass av ganske andre dimensjoner og med usedvanlige krav på almenhetens oppmerksomhet og interesse. I den nuværende tvekamp i Rom mellom overhodet for en kirke som krever universalitet og overhodet for en stat som bekjenner sig til hedensk kultus av nasjonalismen i dens voldsomste form, i denne tvekamp utkjempes et av vår tids store sociale stridsspørsmål.

Pavens utfordring til Fasciststaten er en del av en verdensomfattende oprørsbevegelse mot statens overdrevne pretensjoner. Striden gjelder noget mere enn et indre, italiensk spørsmål. Det er fra Pavens side en strid mot den hedenske kultus av nasjonalismen, mot statens monopolkrav angående ungdommens oppdragelse og mot dens krav om at Kirken skal gi avkall på denne og i det hele på enhver utøvelse av social virksomhet.

I denne kamp om det italienske folks loyalitet kan det hende at paven blir beseiret, ti innen Italias grenser er Fascismen allmektig og ubarmhjertig. Den kan vise sig sterk nok til ved makt å tilkjempe sig de italienske katolikkers lydighet, selv om dens autoritet derved vil bli spendt til det yderste.

Men hvad som hender i Italia vil ikke være avgjørende, fordi Paven har område utenfor Mussolinis rekkevidde og tilhengere over hvilke denne ikke kan øve vold. Mens Mussolinis diktatur er begrenset til Italia er Paven overhode for en Kirke som er utbredt over hele verden. Og i den nuværende strid kan det være *Paven*

blir støttet ikke bare av katolikker, men av millioner av mennesker av andre religioner eller uten religion, som ikke destomindre vil slutte op omkring ham, nu da han fører et korstog mot den hedenske dyrkelse av staten. Ti i de siste tyve år har det reist sig i vide kretser sterke følelser av uvilje mot den suveræne stats fordringer.

In memoriam.

Mange norske damer vil med vemod motta budskapet om at den norske nonnen i Gravelines, *Mère Marie de Jésus* — født *Elise Hamilton* — er avgått ved døden i det derværende Ursulinerkloster, nær 77 år gammel.

Frøken Hamilton er født her i *Halden*, hvor hennes far var havnefoged. Allerede som ung reiste hun til Frankrike, men var hjemme i Norge på besøk flere ganger før hun 1888 gikk inn i klostret i Gravelines. Hun var kjent som en dyktig musikk lærerinne og underviste like til ifjor, da en ondartet bronkitt svekket henne fullstendig.

Like til det siste stod hun i forbindelse med sine norske elever fra alle kanter av landet, da hun tross sitt lange opphold i Frankrike aldri glemte at hun var norsk, og tok sig derfor med særlig omhu av de norske. Hun var avholdt av alle som lærte henne å kjenne, og det er nok mange både av den eldre og yngre generasjon som i årenes løp har fått sine første timer i fransk hos *Mère Marie*.

(Efter «Halden» 17. juli 1931).

En messe for freden.

Rikskansler, dr. Brüning i Notre Dame des Victoires.

I Paris er det en liten sammenslutning av forholdsvis ny dato og med et nokså beskjedent antall medlemmer, som er blitt enige om hver måned å la frembære en hellig messe for *freden*. Messen for juli måned var berammet til søndag den 19., den hellige Vincent av Pauls festdag; den skulde forrettes i det kjente valfartskapell *Notre Dame des Victoires*.

Det tyske rikes rikskansler, som nettop på den tid kom til Paris, fikk høre om denne messe og gav meddelelse om at han ønsket å bivåne den. — Til den fastsatte tid ankom rikskansleren, ledsaget av hr. Gerth, sekretær ved den tyske ambassade, og blev hilst velkommen av kirkens rektor og av den franske mini-

ster, M. Champetier de Ribes. Et øieblikk senere knelte begge statsmenn på kneleskamler anbrakt foran koret ved *Vår Frues* alter. Dr. Brüning og de øvrige tilstedeværende påhørte pater *Dassonvilles* preken med den største oppmerksomhet. Prekenen fremhevet de kristnes forpliktelse til å *tro på freden og til å arbeide for freden*. Efter messen forlot dr. Brüning kirken for å begi sig til det historiske møte med den franske statsminister.

Og tro om han ikke i dagens løp har følt sig styrket og opmuntret til å arbeide for freden, ved tanken på denne tidlige messe og på denne bekjennelse av den samme tro: «Og vi har trodd på kjærligheten» og derfor tror vi også på fredens mulighet.

VARIA.

Katolisismen i Tyskland.

For tiden er der i Tyskland ca. 62 millioner mennesker, hvorav 400 millioner i byer. Der er i Tyskland ca. 20 millioner katolikker, fordelt over 24 bispedømmer. Tysklands største katolske by er München med 554 000 katolikker på en totalbefolkning av 700 000. Köln teller 538 000 katolikker på 720 000 innbyggere. Berlin: 403 000 på 4,2 mill. innb. Gjennomsnittlig er det for hver 1268 katolikker en prest. Det er lite i forhold til de mange krav som vår tid stiller til prestene. I Nederlandene er der en prest for 500 katolikker, i Amerika en for 764, i Frankrike en for 1026. Et stort tap for Kirken volder de blandede ekteskaper. Derved mister den hvert år omkring 70 000 medlemmer.

Den Eucharistiske Kongress i 1932.

Som bekjent skal den næste internasjonale Eucharistiske Kongress holdes i *Dublin*. Forberedelsen til kongressen er allerede i full gang og programmet er i hovedsaken fastsatt:

20. juni: Høytidelig mottagelse av de utenlandske biskoper.

21. juni: St. Aloysius festdag: Felleskommunion for ungdommen.

22. juni: Kongressens offisielle åpning.

23. juni: Pontifikalmesse, siden møter med foredrag i forsamlingsaler i byen.

26. juni: Pontifikalhmesse av kardinallegaten i Phønixparken, derefter Sakramentsprosesjon.

Katolisismens stilling i Tsjekoslovakiet.

Den siste folketelling viser at katolikkene utgjør 77,5 pct. av landets befolkning, idet 11½ million mennesker bekjenner sig til den katolske Kirke. Den tsjekoslovakiske sekt, som i de nærmeste år efter krigen gjorde stor fremgang, er gått sterkt tilbake og teller nu ikke mer enn 6 pct. av befolkningen.